

ZOMERAVONDONTMOETING **ZATERDAG 4 JULI 20.00 UUR**

Beste mensen,

Dank voor de uitnodiging om hier vanavond te mogen spreken. Het is bijzonder om hier te zijn, op een plek die zo verbonden is met Thomas a Kempis die hier zo'n 600 jaar geleden leefde, verbonden met de Vecht en met de geschiedenis van Zwolle.

Zomeravond-contemplatie

Het is mooi om dat juist op een zomeravond te doen. Een avond waarop het nog lang licht is. Een avond die ons naar buiten trekt, de natuur in. Een avond waarop de dag langzaam zachter wordt en daarmee ons gemoed zachter maakt. Dit zijn de avonden die je vanzelf aanzetten tot luisteren. Naar elkaar. Naar de stilte. Naar je diepere gedachten en verlangens. Avonden voor contemplatie, zelfonderzoek, levensvragen. Dit zijn de avonden die een belangrijke rol vervullen in onze permanente ontwikkeling als mens, in karaktervorming, in levenskunst.

Waar moderne coaches en zelfhulpboeken je sturen in een zoektocht om je eigen unieke identiteit te vinden, zodat je je individuele levenspad kunt uitstippelen om tot autonome zelfverwezenlijking te komen, wijst Thomas a Kempis ons een weg van imiteren...

Imiteren

Imitatio, imiteren dat klinkt in onze oren niet direct als iets aantrekkelijks. Niet iets waarmee je op de social media de aandacht trekt en veel likes vergaart. Toch is imiteren een van de meest elementaire vaardigheden waarmee wij ons leven inrichten. Als wij leren, als wij ons ontwikkelen, dan zijn wij allereerst aan het imiteren, aan het nadoen. Kijk maar naar een kind. Vader of moeder doet voor hoe je een stukje brood aan je vork prikt en in je mond stopt, het kind doet het na en leert zo zelfstandig te eten. Een belangrijke voorwaarde om te kunnen imiteren is dat er contact tussen mensen is. Dat er fysiek samen zijn is.

Niet alleen kinderen imiteren, ook volwassenen imiteren. Volgens de Franse denker René Girard heeft onze mimetische begeerte een grote rol in ons handelen, zonder dat wij dat zelf vaak door hebben. Mensen verlangen niet uitsluitend uit zichzelf naar bepaalde doelen of objecten, maar wij nemen onze verlangens grotendeels over door anderen na te bootsen. Wij willen wat een ander wil. En we willen vooral hetzelfde als iemand naar wie we opkijken. Dat is ons rolmodel. Of onze influencer.

Als we onderkennen dat imiteren een grote rol speelt in ons leven, in hoe we leren en ontwikkelen, dan is het van cruciaal belang om ons bewust te zijn wie we imiteren. Het maakt nogal wat uit wie we volgen. Op alle gebieden en thema's in de dagelijkse

praktijk. Om zomaar eens twee actuele thema's te noemen: het maakt uit of we de voorzitter van de Europese Raad imiteren, Antonio Costa, die de diplomatieke weg met Rusland wil bewandelen om tot vrede in Oekraïne te komen, of dat we het Europees commissielid Kaja Kalas volgen die juist een hardere lijn tegenover Rusland wil. En het maakt verschil of we Peter Thiel, de oprichter van Palantir, volgen die AI als verdienmodel ziet, of dat we Dario Amodei imiteren, de eigenaar van Anthropic die waarschuwt voor de risico's van AI.

Wie volgen wij en waarom, en zijn we het onszelf überhaupt bewust wie we volgen? En ook: welk rolmodel zijn we zelf? Als mensen ons imiteren, wat imiteren ze dan? Dat vraagt om zelfonderzoek. Vanavond wil ik dat graag samen met u doen. Ik doe dat als mens en ook als wethouder van Zwolle, een gemeente die groeit, verandert en steeds opnieuw keuzes moet maken over hoe we samenleven met elkaar en met onze natuurlijke omgeving.

Licht of duisternis

De Navolging van Christus begint met de zin:

“Wie mij volgt, wandelt niet in de duisternis.”

Dat is een geweldig krachtige zin. Thomas a Kempis gebruikt die zin om ons meteen aan het begin van zijn boek op een spoor te zetten. Een zin die je helpt om keuzes te maken. Om richting te kiezen. Volg ik rolmodellen die mij naar het licht brengen of die mij in duisternis houden?

Het gaat Thomas niet om grote woorden. Niet om uiterlijk vertoon. Niet om bezit of status. Het gaat hem om een manier van leven. Een leven met richting. Leven dat zich steeds meer toewendt naar het licht. Een leven met aandacht. Een zoektocht naar het goede leven. En daarvoor geeft Thomas tal van nuttige vermaningen, toegewijde aansporingen en ook troost bij alle vergeefse pogingen.

Dichter bij de natuur

Als ik die vraag ‘wat brengt mij dichter bij het licht’ voor mijzelf beantwoord, dan kom ik al snel uit bij een leven dicht bij de natuur. Of meer in bijbelse termen: dicht bij de schepping. De natuur die door God is geschapen, en daarom iets is om respectvol mee om te gaan, als een rentmeester. Maar dat niet alleen, wij zijn als mensen zelf ook schepselen. Wij zijn onderdeel van de schepping. Wij zijn onderdeel van de natuur. Wij maken een integraal onderdeel uit van de natuurlijke ecosystemen.

Elke week ontvang ik een groentetas van een biologische tuinder hier uit de omgeving. Dat is voor mij een groot geschenk. Ik ervaar het als heel waardevol om die ongewassen, zanderige groenten waar de slakken soms nog uitkomen te mogen schoonmaken, bereiden en opeten. Je eet met de seizoenen mee. Je ziet wat het land geeft. Het geeft een verbondenheid met de natuur in de directe omgeving. Zo'n

groentetas is voor mij een kleine oefening in aandacht. In dankbaarheid voor wat het land waar ik leef ons als voeding geeft. Dat leidt mij naar het licht en geeft mij inzichten in de natuur. Ik noem er een aantal:

- In de natuur gaat het om co-existeren. Je tot elkaar verhouden. In verhouding tot elkaar staan. De ene boom die veel daglicht zoekt en de andere boom die vooral een koele vochtige ondergrond nodig heeft.
- In de natuur is samenwerken de norm. Het ene organisme werkt samen met het andere. Er is vaker sprake van symbiose dan van concurrentie.
- In de natuur draait het om wederkerigheid. Geven en nemen zoeken naar een balans. En raken geven en nemen in disbalans, doordat de ene soort de andere gaan overheersen, dan zoekt de natuur naar een nieuwe harmonie.
- De natuur heeft een ongekennde veerkracht. Het herstelvermogen in de natuur is enorm groot. Recent werd een boom in Zwolle getroffen door de bliksem, maar zelfs dat natuurgeweld hoeft niet te betekenen dat de boom afsterft. Er zijn bomen die zo'n blikseminslag overleven.
- De natuur is altijd in ontwikkeling. Staat nooit stil. Is niet gericht op behoud, maar op ontwikkeling. Niet statisch, maar dynamisch.
- De natuur is niet alleen romantisch. Ja, de natuur is vaak schitterend en biedt ons heel veel romantiek. Maar de natuur kan ook heftig zijn, gevaarlijk en onzeker. Denk aan onweer, overstroming, uitdroging, aardbeving. Niet voor niets spreken we van natuur-geweld.

Technische maakbaarheid

Juist dat natuurgeweld heeft mensen aangezet om de natuur te temmen. Door de natuur naar onze hand te zetten, konden we omgaan met de gevaren van de natuur. We zitten hier naast de Vecht. Door dijken te bouwen, zorgen we ervoor dat hoogwater niet meer perse bedreigend hoeft te zijn. Zolang al dat water binnen de dijken blijft, zijn wij als mensen veilig achter die dijken.

Dat temmen van de natuur, het naar onze hand zetten van de natuur, dat deden mensen in de tijd van Thomas a Kempis voornamelijk met natuurlijke hulpmiddelen. Mensen versleepten zand van de ene plek naar de andere om een dijk te bouwen. Maar in de moderne tijd waarin wij leven, temmen we de natuur steeds meer met technische hulpmiddelen. Sinds de wiskundige denker Descartes en de natuurkundige Newton zijn wij de natuur steeds meer gaan zien in meetbare wetmatigheden. We zijn steeds meer gaan denken vanuit een mechanische kijk op de wereld, waarin we alles bij wijze van spreken als een machine zien of als productiemiddelen. Via technische maakbaarheid creëren wij de comfortabele leefwereld waarin wij vandaag de dag leven. Wij slaan stalen damwanden en maken betonnen constructies die statisch zijn en niet meer kunnen meebewegen met het natuurlijke dynamische systeem. Die technische maakbaarheid brengt ons veel. Veel comfort, veiligheid en zekerheid. Maar het ontnemt ons ook iets. Het ontnemt ons een leven als onderdeel van de natuur. Een leven in onderlinge afhankelijkheid van de natuur. Afhankelijkheid van de bodemgezondheid, van het water, van de weersomstandigheden. Van de seizoenen. Van het land. Van dieren. Van elkaar.

Wij hebben in onze moderne tijd ongelooflijk veel verworvenheden. Daar mogen we dankbaar voor zijn. En tegelijk denk ik dat we ook iets zijn kwijtgeraakt. We zijn de rijkdom kwijtgeraakt die gepaard gaat met leven in een natuurlijk systeem. Een ecosysteem waarin bodem, water, lucht, planten, dieren en mensen met elkaar samenhangen. Als je dat vergeet, verschaalt er iets. Niet alleen in de natuur, maar ook in onszelf.

Dan wordt voedsel iets functioneels. Water iets wat je kunt wegpompen. Groen iets wat je toevoegt als er nog plek over is. Terwijl het eigenlijk andersom is. Water, bodem en natuur zijn geen decor. Ze zijn de basis. Ze dragen ons leven. In de tijd van Thomas a Kempis en Geert Groote was dat makkelijker te ervaren in het dagelijkse leven. Op deze hoge dekzandrug bouwden zij het Agnietenklooster. Dat kon alleen op deze hoge plek, om veilig te zijn voor het water. De grondstoffen voerden ze aan via de Vecht. Rondom het klooster was voldoende ruimte om voedsel te verbouwen, graan, groenten etcetera, zodat de monniken in hun levensonderhoud konden voorzien.

Zwolle leeft met water

Hoe pas ik deze inzichten nu toe als wethouder voor de ruimtelijke ordening in Zwolle?

Om iets te kunnen zeggen over de ruimtelijke ontwikkeling van onze stad, moet ik weet hebben van het ontstaan van de stad. Zwolle is niet zomaar ergens ontstaan. Zwolle ligt bij water. Bij de IJssel, bij het Zwarte Water, bij de Vecht en later de Sallandse Weteringen. Water heeft deze stad gevormd. Het bracht handel, verbinding en welvaart. Maar het vroeg ook aanpassing, voorzichtigheid en respect.

Zwolle heeft altijd geleefd met water. Leven met water betekent dat je niet alleen bepaalt wat jij wilt, maar ook luistert naar wat een plek vraagt. Waar stroomt het water heen? Waar is ruimte nodig? Hoe beweegt het natuurlijke systeem zich en hoe kunnen wij als mensen meebewegen? Waar moet je niet tegen het landschap in werken, maar met het landschap mee?

Die vraag is ook nu heel concreet. We gaan in Zwolle de komende jaren bouwen. Dat is nodig. Er is grote behoefte aan woningen. Zo gaan we in Vechtrand bouwen. En juist daar, bij de Vecht, is het belangrijk dat we niet alleen kijken naar aantallen woningen en infrastructuur. Maar we moeten ook kijken naar de natuur. Naar water. Naar de natuurlijke ecosystemen waarvan zo'n gebied onderdeel is en waar de mensen die er komen te wonen dus ook onderdeel van gaan vormen. Voor mij is dat geen bijzaak. Voor mij is dat de kern van goed bouwen.

Dan maakt het uit of ik rolmodellen heb die gericht zijn op kwantiteit, zo snel mogelijk zoveel mogelijk woningen bouwen, of dat ik rolmodellen heb die gericht zijn op het realiseren van kwalitatieve leefomgevingen waarin mensen tot bloei kunnen komen in relatie tot elkaar en tot de natuur waarvan ze zich onderdeel weten. Die laatste rolmodellen zijn er helaas niet zo veel. Dus ik voel ook een drive om zelf namens Zwolle zo'n rolmodel te zijn.

Opnieuw leren kijken

Ook in de ontwikkeling van een stad kun je in de richting van licht ontwikkelen, of juist in de richting van duisternis. Wat heb je eraan als een stad groeit, maar het leven in die stad verschaalt? Verschaalt door eenzaamheid, individualisering, onworteldheid. Wat heb je eraan als we de fysieke ruimte weliswaar volop gebruiken, maar de rijkdom van een plek verliezen? Ik hoop met de weg die we in Zwolle kiezen, een weg te naar het licht te kiezen.

Thomas a Kempis vraagt ons om naar binnen te kijken. Niet om ons af te keren van de wereld, maar om zuiverder in die wereld te staan. Om licht te brengen in de wereld. Om een licht te zijn voor onze omgeving.

De Navolging is een boek van eenvoud. Van aandacht. Van oefenen. Van opnieuw leren kijken. En dat is precies wat wij nodig hebben in de tijd waarin we leven.

Opnieuw leren kijken. Tijd nemen. Aandacht hebben. Dan zie ik de wateropgave niet als probleem, maar als levensader. Dan zie ik voedsel niet als product, maar als geschenk van bodem, seizoen en zorgzame arbeid.

Wat helpt u naar het licht toe te bewegen? En waarin kunt u een rolmodel zijn voor anderen om te imiteren?

Ik sluit af met de schitterende slotregels van een gedicht van Amanda Gorman:

*For there is always light,
if only we're brave enough to see it,
if only we're brave enough to be it.*